

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

"การนิเทศการศึกษาเป็นปรัชญา เพราะเป็น เรื่องของการแสวงหาความจริง (Reality) ความรู้ (Knowledge) และคุณค่า (Value) ในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา"^๑

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ปฏิบัติกันมาช้านานแล้วในระบบการศึกษา จนมีคำกล่าวว่า ที่ใดมีการสอนที่นั่นจะมีการนิเทศ เมื่อพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาของการนิเทศการศึกษาทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศแล้ว จะเห็นว่ามีการพัฒนาการมาคล้าย ๆ กัน กล่าวคือการนิเทศการศึกษาในระยะแรก ๆ นั้น จะเป็นไปในลักษณะสั่งการ ควบคุม ตรวจสอบ แล้วค่อย ๆ คลี่คลายมาเรื่อย ๆ การควบคุมสั่งการลดน้อยลงตามลำดับ จนกลายมาเป็นผู้เสนอแนะ ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน จนในระยะสุดท้าย ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมและทำงานร่วมกับครู โดยอาศัยความร่วมมือและความสนใจร่วมกัน

ลูซิโอ และ แมคเนล (Lucio & McNeil) กล่าวถึงฐานะของครูและศึกษานิเทศก์ว่า ครูคือผู้ที่ได้รับการฝึกฝนให้มีความเชี่ยวชาญในฐานะผู้ผลิต (The Product) ส่วนศึกษานิเทศก์ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในทางกระบวนการ (The Process) ที่สัมพันธ์กับการผลิตนั้น ดังนั้นศึกษานิเทศก์ จึงต้องมีความรอบรู้ ในกระบวนการและหน้าที่ในการให้การศึกษาดลอดจนสามารถนำกระบวนการที่ดีที่สุด ถ่ายทอดให้แก่ครูเพื่อแนะแนวแก่เขา^๒

^๑ วิจารณ์ (ธีระกุล) วุฒิบางกูร, กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ และสุวิชัย ธีระกุล, การนิเทศการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ขนิษฐการพิมพ์และโฆษณา, ๒๕๒๐), หน้า ๑ - ๒.

^๒ William H. Lucio and John D. McNeil, Supervision : A Synthesis of Thought and Action (New York : McGraw-Hill Book Company, 1962),

เนื่องจากศึกษานิเทศก์ดำรงอยู่ในฐานะดังกล่าว ศึกษานิเทศก์จึงต้องมีความสามารถพอที่จะเป็นตัวอย่างแก่ครู คือ "ต้องบอกได้และทำได้ ต้องมีความรู้และทักษะ เพียงแต่รู้อย่างเดียวก็มีความสามารถแต่บอก (Lip Service) หรือเพียงแต่มีทักษะอย่างเดียวก็น่ามีความสามารถแต่รับใช้ (Servile Service) เป็นการกระทำซ้ำ ๆ กันโดยไม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเลย"^๑

วัตถุประสงค์ของการนิเทศการศึกษานั้น คือการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น กระบวนการดังกล่าว เริ่มจากการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล เป้าหมายสุดท้ายของการนิเทศการศึกษาคือตัวนักเรียน โดยพิจารณาในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ว่าได้เต็มตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่เพียงไร ศึกษานิเทศก์ในฐานะผู้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ อันเป็นทักษะพื้นฐานหลายประการ คือ "ทักษะในการเป็นผู้นำ ทักษะในกระบวนการกลุ่ม ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะในด้านบริหารงานบุคคล และทักษะในการประเมินผล"^๒ แคท (Katz) เสนอว่า ผู้บริหารควรมีทักษะ ๓ ประการ คือ "ทักษะในด้านความคิดรวบยอด ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะในด้านเทคนิค"^๓ และจากการสรุปในการสัมมนาศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ของ หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สรุปว่า ทักษะที่จำเป็นสำหรับศึกษานิเทศก์ คือ "ทักษะในด้านการเป็นผู้นำ ทักษะด้านกระบวนการหมู่พวก ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะในการบริหารงานบุคคล ทักษะในการวางแผนและเขียนโครงการ และทักษะในการประเมินผล"^๔ อัลฟอนโซ (Alfonso) เฟิร์ท (Firth) และเนวิล (Neville) กล่าวว่า "ศึกษา

^๑วินัย เกษมเศรษฐ์, "ปทัสถานแห่งความเป็นเลิศ" ในประมวลบทความการนิเทศการศึกษา ปี ๒๕๒๑, หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, บรรณาธิการ (กทม : หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา, ๒๕๒๑), หน้า ๔๗.

^๒Kimball Wiles, Supervision for Better Schools (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall Inc., 1967), pp. 13-18.

^๓Robert L. Katz, "Skill of an Effective Administrator", Harvard Business Review, (Jan.-Feb. 1955), pp. 33-42.

^๔กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศการศึกษา (พระนคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, ๒๕๐๔), คำนำ

นิเทศก์ ต้องมีความสามารถพื้นฐานในเรื่องต่อไปนี้ คือ ๑. พื้นฐานทางความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและความคิดรวบยอดทางการนิเทศ และวิชาสัมพันธ์ คือ วิชาสังคมและ พฤติกรรมศาสตร์ ๒. พื้นฐานทักษะการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านเทคนิค ทักษะในการ จัดการ และทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ และ ๓. พื้นฐานด้านความรักใคร่ชอบพอ หมายถึงความ เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จรรยาความรัก และความไว้วางใจคนอื่น"^๑ วินัย เกษม เศรษฐกร สรุปว่า ศึกษานิเทศก์ ต้องมีทักษะ ๔ ประการ คือ "ทักษะทางเทคนิค ทักษะในการครองคน ทักษะทาง การศึกษา และทักษะในการสร้างความคิด"^๒

จากแนวคิด เรื่องคุณสมบัติหรือความสามารถที่จำเป็นของศึกษานิเทศก์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าทุกท่านมีความเห็นตรงกันในเรื่องทักษะหรือความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ "ศึกษา นิเทศก์ทำหน้าที่เป็นสื่อแห่งมนุษยสัมพันธ์ หน้าที่อันหนึ่งของศึกษานิเทศก์ หรือผู้ทำการนิเทศ คือ สร้างบรรยากาศอันดีให้แก่โรงเรียน"^๓ ฟรานเซท (Franseth) ได้เสนอแนะหลักการนิเทศ ไว้ประการหนึ่งว่า "การนิเทศการศึกษที่ดี ต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ยืดหยุ่น และสร้าง ความเข้าใจอันดีต่อกัน ในการช่วยเหลือครูและต้องทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่า ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์"^๔

ขั้นตอนในกระบวนการนิเทศการศึกษาโดยทั่วไปนั้น มักจะเริ่มต้นที่การสร้างสัมพันธ์ภาพ ระหว่างกันก่อน เช่น เทคนิคการนิเทศที่เรียกว่า "การนิเทศแบบวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงปฏิบัติ"

---

^๑Robert J. Alfonso, Gerald R. Firth and Richard F. Neville, Instructional Supervision : A Behavior System (Boston : Allyn and Bacon, 1975), p. 299.

^๒วินัย เกษม เศรษฐกร, "หลักการและเป้าหมายของการนิเทศการศึกษา", ใน ประมวล บทความการนิเทศการศึกษา ปี ๒๕๒๑, หน้า ๕.

^๓อบรม สนิทบาล และสมศักดิ์ ศรีมาโนช, การศึกษา ๔๑๗ (การนิเทศการศึกษา) (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, ๒๕๒๑), หน้า ๕๒.

^๔Jane Franseth, Supervision as Leadership (New York : Peterson and Company, 1961), p. 25.

(Clinical Supervision) นั้น กัลยา ไกรเสม สรุปว่า ขั้นตอนของการนิเทศในขั้นแรก คือ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับศึกษานิเทศก์ ซึ่งในขั้นตอนนี้ศึกษานิเทศก์จะต้อง

๑. เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับศึกษานิเทศก์
๒. ช่วยให้ครูเข้าใจเรื่องราวของการนิเทศแบบวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงปฏิบัติและผลที่ได้รับ

๓. เริ่มชักนำเข้าสู่บทบาทและหน้าที่การนิเทศ^๑

อาจสรุปได้ว่าใน เรื่องการนิเทศการศึกษานั้น นักการศึกษาได้จัดอันดับความสำคัญของทักษะหรือความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์ไว้ในอันดับสูง ทั้งนี้เพราะว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่จำเป็น ต้องมีการประสานสัมพันธ์กับคนและหน่วยงานหลายระดับ ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อวิถีชีวิตมนุษย์มาก เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นต้องมีการคบค้าหรือปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อการดำรงอยู่แห่งชีวิต และเพราะว่า "มนุษยสัมพันธ์ เป็นศาสตร์และศิลป์ในการเข้ากับคนอื่น หรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อคนในทางที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความเคารพนับถือ รักใคร่ เอื้ออาทร ความจงรักภักดี ความสามัคคี มีขวัญกำลังใจดี มีการร่วมมือประสานงานกันอย่างดี"^๒ ศึกษานิเทศก์มีงานที่ต้องปฏิบัติในลักษณะประสานงานและบริการมากกว่าควบคุม สั่งการ ดังนั้นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ จึงมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งขั้นไปอีก

หากพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาของศึกษานิเทศก์แล้ว บทบาทซึ่งแสดงออกทางพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือลักษณะอันแสดงออกซึ่งมนุษยสัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์ น่าจะค่อย ๆ เปลี่ยนไปตามปรัชญาและทัศนคติของการนิเทศการศึกษา กล่าวคือ "เปลี่ยนแปลงไปจากผู้ตรวจโรงเรียน กลายเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร

---

^๑กัลยา ไกรเสม "Clinical Supervision", ใน ประมวลบทความการนิเทศการศึกษา ปี ๒๕๒๑, หน้า ๒๗๔.

^๒สงบ แสงมณี "บัญญัติสิบประการของมนุษยสัมพันธ์" วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มศว.บางแสน ๓ (กันยายน ๒๕๒๑), หน้า ๔๐.

สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และพร้อมที่จะร่วมมือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการทำงานให้ดีขึ้น”^๑ ระบบการศึกษา ก็เป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้สถานภาพของครูเปลี่ยนไป การเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาจึงมีผลทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์ เพราะการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความคาดหวังใหม่ต่อผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งย่อมส่งผลถึงการทำงานร่วมกันของครูและศึกษานิเทศก์ด้วย นั่นคือศึกษานิเทศก์อาจต้องปรับท่าทีหรือพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้เหมาะสม เพราะ “พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของเราที่มีต่อคนอื่น ถูกกำหนดโดยการตัดสินใจและประเมินพฤติกรรมของบุคคลผู้นั้น”^๒ ทั้งนี้ก็เพื่อให้งานนิเทศการศึกษาดำเนินไปได้ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นศึกษานิเทศก์ และตระหนักในความสำคัญของทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษารายละเอียดในเรื่องพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา เพื่อทราบพฤติกรรมอันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษามีลักษณะพฤติกรรมทางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาและปรับปรุงงานนิเทศการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (The Fundamental Interpersonal Relationship Orientation) ของ ชุทซ์ (Schutz) ซึ่งมีใจความโดยสรุปว่า การที่บุคคลจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะใดนั้น เกิดขึ้นจากความต้องการพื้นฐาน ๓ ประการ คือ การร่วมประสานสัมพันธ์ (Inclusion)

^๑กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, งานนิเทศการศึกษา (กทม. : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, ๒๕๒๑), หน้า ๒๒.

^๒Meriel Downey, Interpersonal Judgements in Education (London : Harper & Row, 1977), p. 73.

การควบคุม (Control) และความรักใคร่ผูกพัน (Affection) เป็นหลักในการศึกษา^๑

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- ๑. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา
- ๒. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด

สมมติฐานการวิจัย

- ๑. ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา มีพฤติกรรมด้านการร่วมประสานสัมพันธ์และด้านความรักใคร่ผูกพันสูง และมีพฤติกรรมด้านการควบคุมต่ำ
- ๒. ศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัดมีพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ทำการศึกษาเฉพาะพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา โดยศึกษาถึงพฤติกรรมความต้องการ ๓ ประการ คือ การร่วมประสานสัมพันธ์ (Inclusion) การควบคุม (Control) และความรักใคร่ผูกพัน (Affection) และศึกษาเฉพาะตัวอย่างประชากรที่เป็นศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัดเท่านั้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

- ๑. การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น
- ๒. การวิจัยนี้มีเวลาทำการทั้งหมดประมาณ ๔ เดือน

---

^๑W.C. Schutz, FIRO : A Three - Dimensional Theory of Interpersonal Behavior (New York : Rinehart and Co., 1958) Quoted in Thomas W. Wiggins, Leader Behavior Characteristics and Organizational Climate (Michigan : University Microfilms, 1969), p. 45.

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. การวิจัยนี้ถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามทุกคน เข้าใจลักษณะงานของศึกษานิเทศก์ เป็นอย่างดี และตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ

๒. ถือว่าศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัดเป็นตัวแทนของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ศึกษานิเทศก์เขต หมายถึง ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาประจำเขตการศึกษา

ศึกษานิเทศก์จังหวัด หมายถึง นิเทศก์กรมสามัญศึกษาประจำจังหวัด

พฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง "การแสดงออกอันเนื่องมาจากความต้องการ ๓ ประการ คือ ความต้องการทางการร่วมประสานสัมพันธ์ การควบคุม และความรักใคร่ผู้พิน พฤติกรรมดังกล่าว หมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลปฏิบัติต่อคนอื่น และพฤติกรรมที่ต้องการให้คนอื่นปฏิบัติต่อตนเอง"^๑

พฤติกรรมด้านการร่วมประสานสัมพันธ์ (Inclusion) หมายถึง "การแสดงออกซึ่งความพยายามในการชักจูงคนอื่นให้เข้าร่วมกิจกรรม หรือการแสดงออกซึ่งการนำไปสู่การรวมตัวกันของบุคคล (Expressed Inclusion) หรือความต้องการให้คนอื่นชักชวนหรือรวมตนเองเข้าร่วมในกิจกรรม (Wanted Inclusion)"^๒

พฤติกรรมด้านการควบคุม (Control) หมายถึง "การแสดงออกซึ่งความพยายามที่จะบังคับ หรือใช้อิทธิพลผลักดันคนอื่น ๆ หรือพยายามที่จะทำตนเป็นผู้ดูแลหรือบอกให้คนอื่นกระทำตาม (Expressed Control) หรือการแสดงออกซึ่งความต้องการให้คนอื่นบังคับหรือใช้อิทธิพลเหนือตน หรือความต้องการที่จะให้คนอื่นบอกหรือสั่งให้กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Wanted Control)"^๓

^๑Schutz, FIRO: A Three-Dimensional Theory of Interpersonal Behavior, quoted in Wiggins, Leader Behavior Characteristics and Organizational Climate, p. 45.

^๒Wiggins, Leader Behavior Characteristics and Organizational Climate, p. 46.

^๓Ibid.

พฤติกรรมด้านความรักใคร่ผูกพัน (Affection) หมายถึง "ความพยายามที่จะใกล้ชิดสนิทสนมกับคนอื่น หรือการแสดงออกซึ่งความเป็นมิตรและความรักใคร่ชอบพอ (Expressed Affection) หรือความต้องการให้บุคคลอื่นแสดงความเป็นมิตรและรักใคร่ชอบพอต่อตนเอง (Wanted Affection)" ^๑

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ช่วยให้ทราบถึงพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา
๒. ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมทางการสร้างความสัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์
๓. ใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกศึกษานิเทศก์ประจำการในโอกาสต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยสังเขปดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองมี ๒ ส่วนคือ

๑. ส่วนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check List) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาจากตำราและปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ในส่วนนี้มีคำถามรวม ๕ ข้อ โดยถามในเรื่องสถานที่ทำงาน เพศ วุฒิ อายุ และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์

๒. ส่วนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงจาก The Fundamental Interpersonal Relationship Orientation-Behavior Questionnaire (FIRO-B) ของชุตซ์ (Schutz) ^๒ และจากฉบับแปลและเรียบเรียงโดย

---

^๑Wiggins, Leader Behavior Characteristics and Organizational Climate, p. 46.

^๒Schutz, FIRO-B quoted in Wiggins, Leader Behavior Characteristics and Organization Climate, p. 133-137.

ฉันทนิกา คูปรัตน์^๑ แบบสอบถามมีข้อความรวมทั้งสิ้น ๔๔ ข้อ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ๑ ละ ๑๖, ๒๔ และ ๑๔ ข้อตามลำดับ แบบสอบถามครอบคลุมเนื้อหาตามทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (FIRO) ของชุทซ์ (Schutz) โดยแบ่งดังนี้

ถามพฤติกรรมการแสดงออกในการร่วมประสานสัมพันธ์ ๔ ข้อ

ถามพฤติกรรมความต้องการการร่วมประสานสัมพันธ์ ๔ ข้อ

ถามพฤติกรรมการแสดงออกในการควบคุม ๔ ข้อ

ถามพฤติกรรมความต้องการการควบคุม ๔ ข้อ

ถามพฤติกรรมแสดงออกด้านความรักใคร่ผูกพัน ๔ ข้อ

ถามพฤติกรรมความต้องการความรักใคร่ผูกพัน ๔ ข้อ

กลุ่มตัวอย่างประชากร   กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

๑.   ศึกษานิเทศก์เขต ทุกคนรวม ๕๓๑ คน

๒.   ศึกษานิเทศก์จังหวัด โดยสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา

(Simple Random Sampling)   โดยวิธีจับสลากได้ศึกษานิเทศก์จังหวัด เขตการ

ศึกษาละ ๑ จังหวัด จำนวน ๑๒ เขต รวมศึกษานิเทศก์จังหวัด ๑๒๗ คน

รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น ๓๕๘ คน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ขอหนังสือส่งจากหน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา แล้วใช้วิธีไปส่งและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งได้ส่งแบบสอบถามผ่านไปทางหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด และขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยได้แนบซองจดหมายซึ่งเจ้าหน้าที่ของและติดแสตมป์ไว้เรียบร้อยแล้วไปด้วย

---

^๑ฉันทนิกา คูปรัตน์, "FIRO-B" เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา 416 605
Human Relations in Educational Administration ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๒๑, (ฮัดสำเนา)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแยกเป็นกลุ่มศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด

แล้ววิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวหรือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ส่วนที่ ๒ พฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เมื่อตรวจให้ คะแนนแบบสอบถามโดยแยกเป็น ๖ ด้าน คือ การแสดงออก ในด้านการร่วมประสานสัมพันธ์ ความต้องการการร่วม ประสานสัมพันธ์ การแสดงออกในการควบคุม ความต้องการ การควบคุม การแสดงออกด้านความรักใคร่ผูกพัน และความ ต้องการความรักใคร่ผูกพันแล้ว วิเคราะห์โดยการหาคะแนน เฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที

ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิจัย แบ่งเป็น ๔ บท บรรณานุกรมและภาคผนวก คือ

บทที่ ๑ บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้นคำจำกัดความ ของคำที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ ๒ ข้อเขียนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ประวัติและบทบาท ของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา พฤติกรรมมนุษย์ พฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ศึกษานิเทศก์กับพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย และการรวบรวมข้อมูล กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของ การวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล และการ วิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวถึง ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ กล่าวโดยสรุปถึง วัตถุประสงค์ในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

การวิจัยและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม แสดงรายชื่อหนังสือและเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ประกอบด้วย หนังสือนำเสนอแบบสอบถาม แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย และการหาค่าความเที่ยง ของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย